

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.l7@regeringskansliet.se

Västerås kommuns remissvar över promemorian Migrations- och asylpakten (Ds 2025:30), volym 1 och 2, Dnr Ju2025/02509

Kommunstyrelsen i Västerås stad har överlämnat till Överförmyndarnämnden i Västerås att besvara aktuell remiss.

Överförmyndarnämnden i Västerås (överförmyndarnämnden) delar bedömningen att det nuvarande nationella systemet med god man för ensamkommande barn kan utgöra en utgångspunkt vid tillämpningen av EU:s asylpakt och de nya förordningarna. Nämnden ser dock utmaningar och oklarheter i förslagets genomförande, särskilt avseende tillfälliga företrädare, skyndsamhetskrav vid förordnande samt de ökade krav som ställs på gode män.

Skyndsamhetskrav och behörighetsfrågor

Överförmyndarnämnden handlägger redan i dag ärenden om god man skyndsamt och kan i normalfallet förordna god man inom en till två dagar från det att socialnämnden anmält behov. Kravet i asylprocedurförordningen om när en företrädare ska utses kan därmed uppfyllas, under förutsättning att nämnden får kännedom om barnets asylansökan i ett tidigt skede. Detta är dock inte alltid fallet när barnet initialt vistas i en ankomstkommun.

Kravet på skyndsamt förordnande som föreslås i utredningen motsvarande de tillfälliga företrädarna är idag inte organisatoriskt möjligt då överförmyndarverksamheten är förlagd till kontorstider. Dock är det förmodligen endast ett fåtal kommuner, ankomstkommunerna, som drabbas av den ökade arbetsbördan i och med skyndsamhetskravet då det är kommunen där barnet vistas som är behörig att förordna en god man. Med anledning av att förordnande av god man är myndighetsutövning kan sådan behörighet inte delegeras till annan nämnd eller funktion utan uttryckligt lagstöd. Det saknas därmed förutsättningar att låta socialjour eller motsvarande fatta sådana beslut.

Överförmyndarnämnden motsätter sig därför bedömningen att frågan enbart är av praktisk natur utan anser att lagstiftningsåtgärder kommer att krävas.

Att god man redan förordnats i ankomstkommunen medför ett ökat behov av senare byten till gode män med lokal anknytning. Eftersom entledigande inte kan ske mot gode mannens vilja annat än på de grunder som anges i 11 kap. 20 § föräldrabalken finns risk för administrativa och praktiska svårigheter.

Mot denna bakgrund anser överförmyndarnämnden att ansvaret för barnets företrädarskap under screeningförfarandet bör övervägas att tillfälligt ligga hos annan instans än hos ideellt förordnade gode män fram till dess att anvisningskommunen tar över.

Godmanskapets ideella karaktär och uppdragets omfattning

Att vara god man är ett ideellt uppdrag och godmanskap kommer även fortsättningsvis enligt lagrådsremissen "ett ställföreträdarskap att lita på" vila på ideell grund. Möjligheten att anlita professionella ställföreträdare förändrar inte uppdragets grundläggande karaktär och används inte i dagsläget i Västerås stad. Det bör beaktas att uppdraget som god man för ensamkommande barn bygger på frivilliga insatser från enskilda personer. Förväntningar om omedelbar tillgänglighet och utökade uppgifter riskerar att förändra uppdragets karaktär på ett sätt som kan påverka både rekrytering och kontinuitet negativt. Redan i dag upplever gode män oklarheter kring ansvarsfördelning och uppdragets avgränsning.

Mot denna bakgrund anser överförmyndarnämnden att det finns behov av ytterligare klargöranden kring ansvar, uppdragets omfattning och praktisk tillämpning. Det bör även övervägas om vissa moment i processens inledande skede bör hanteras av annan aktör till dess att förordnande av god man kan ske i den kommun där barnet varaktigt placeras.

De som sammanställt överförmyndarnämnden i Västerås remissyttrande är jurist Beatrice Ljunggren, jurist Johanna del Pino samt enhetschef Carina Sööberg.

För överförmyndarnämnden i Västerås

Carina Sööberg
Enhetschef